

3. Зосім О. Духовна пісня в жанровій системі сакральної музики: питання термінології. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2019. № 2. С. 295-299.

4. Ігнат'єва О. С. Проблема міжконфесійного діалогу в умовах глобалізації світу. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: філософія, соціологія, політологія*. 2013. №23 (2). С. 130-135.

5. Кагамлик С. Міжконфесійне протистояння в сучасній Україні: форми вияву та шляхи протидії. *Українознавчий альманах*. 2020. №27. С.94-99.

6. Положення про Всеукраїнську Раду Церков і релігійних організацій від 11. 12.2007. №8. URL: <https://vrciro.org.ua/ua/documents/polozhennya-pro-radu> (дата звернення: 23.02.2025).

7. Смик О. Я там, де є Благословення... Кременець, 2005.

8. Listwon Marcin br. Swiety Alfons – czlowiek cierpienia. *Revertimini ad fontes*. Tuchow, 1996. №6. S. 69-71.

Уляна ШЕРСТІЙ

аспірантка кафедри музикознавства та
методики музичного мистецтва Тернопільського
національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
Тернопіль, Україна
scherstijui@gmail.com

ФЕСТИВАЛІ-КОНКУРСИ ДУХОВНОЇ ПІСНІ НА ТЕРНОПІЛЛІ

Анотація. У статті висвітлено феномен фестивалів-конкурсів духовної пісні на Тернопіллі як важливу складову культурно-мистецького та духовного життя регіону. Розкрито історичні передумови, сучасний стан і значення провідних заходів, таких як «Я там, де є Благословіння», «Ave Maria», «Возвеселімся всі разом нині», «Нова радість стала». Наголошено на їх ролі у збереженні спадщини, міжконфесійному діалозі та формуванні ідентичності.

Ключові слова: пісня, духовна пісня, фестивалі-конкурси, Тернопілля, українська ідентичність, міжконфесійність.

Духовна культура є фундаментом української ідентичності і саме через мистецтво сакрального спрямування вона часто отримує суспільну візуалізацію. Упродовж останніх десятиліть в Україні, зокрема на Тернопіллі, спостерігається зростання кількості мистецьких подій духовного спрямування – фестивалів, конкурсів, концертів, які поєднують різні форми культурного висловлення (музику, театр, слово, образотворче мистецтво) з християнською етикою.

Проблематика дослідження духовних фестивалів як феномену локальної культури досі залишається недостатньо окресленою в науковому дискурсі.

У період XIX – поч. XX ст. сакральне мистецтво відігравало провідну роль у розвитку культурного простору Західної України. Важливим осередком духовної музики були братства при церквах та монастирях, які розвивали хорову традицію, театралізовані біблійні дійства, зокрема вертепи та страсні вистави [1].

У радянський період духовна музика на території України, зокрема в Західному регіоні, переживала суттєві труднощі. Ідеологічна політика радянської влади була спрямована на ліквідацію впливу релігії у публічному житті та заміну духовних практик світськими формами мистецтва. Закриття церков, переслідування духовенства, заборона богослужінь та релігійних піснеспівів призвели до того, що офіційно духовна музика була витіснена з культурного простору.

Після легалізації церкви у 1990-тих роках та активізації громадських ініціатив відбулося відродження духовних практик. Як стверджує А. Довгань, в цей період «в Україні, зокрема на Тернопіллі, відбулося активне відродження духовних фестивалів і конкурсів, що стало одним із проявів культурного відродження і повернення до національних традицій» [2].

До найпопулярніших фестивалів і конкурсів духовної музики на Тернопіллі можемо віднести фестиваль духовної пісні «Я там, де є Благословіння» та Міжнародний молодіжний фестиваль духовного співу Кременецькі хорові вечори «Ave Maria».

Фестиваль-конкурс «Я там, де є Благословіння» – це унікальний мистецький проєкт, який поєднує духовність, музику та міжконфесійну співпрацю. Заснований у 2011 році в Тернополі, він став важливою подією в культурному житті міста та регіону. Його мета – популяризація духовної пісні, зміцнення міжконфесійних зв'язків та підтримка християнських цінностей через музику.

Перший фестиваль відбувся 16–17 квітня 2011 року, зібравши понад 1000 учасників у трьох категоріях: хорове мистецтво, малі вокальні форми та індивідуальні виконавці. З 2015 року фестиваль отримав статус міжнародного, залучаючи колективи з Польщі, Грузії, Словенії, Іспанії, Чехії, Естонії, Румунії та Нігерії [4].

Фестиваль має міжконфесійний характер, об'єднуючи представників різних християнських конфесій. Виступи проходять у церквах, філармонії та інших культурних закладах Тернополя. Учасники змагаються в категоріях «Професіонали» та «Аматори». Окрім конкурсної програми, проводяться виставки сакрального мистецтва, майстер-класи з писанкарства та інші культурні заходи.

Фестиваль сприяє збереженню та популяризації духовної музики, зміцненню міжконфесійного діалогу та розвитку культурного середовища Тернопільщини. Він також є платформою для обміну досвідом між музикантами та хоровими колективами з різних країн.

Міжнародний молодіжний фестиваль духовного співу Кременецькі хорові вечори «Ave Maria» є визначною подією в культурному житті Тернопільщини та України загалом. Заснований у 2006 році, фестиваль став платформою для

об'єднання хорових колективів з різних країн, сприяючи відродженню духовності та популяризації хорового мистецтва.

Фестиваль був започаткований у 2006 році в місті Кременець. З часу свого заснування фестиваль проводиться щорічно у травні, традиційно приурочений до Дня Матері та присвячений Божій Матері.

У фестивалі беруть участь хорові колективи з різних регіонів України та з-за кордону, зокрема з Польщі, Румунії, Молдови.

Програма фестивалю завжди насичена, наприклад у 2017 році вона включала: презентацію учасників у костелі Св. Станіслава, засідання «круглого столу» керівників хорів на тему: «Стан хорового мистецтва в контексті сучасного виконання», участь колективів у Божественних Літургіях, фінальний гала-концерт учасників фестивалю в Соборі Преображення Господнього м. Кременець [5].

Важливе місце серед духовних фестивалів в Україні займають фестивалі колядок та щедрівок, які репрезентують глибоку різдвяну обрядовість та багатовікову фольклорно-музичну традицію українського народу. Такі заходи виконують не лише естетичну, а й сакральну функцію, утверджуючи християнські цінності у публічному просторі. Вони сприяють збереженню автентичного репертуару зимових обрядових пісень та формують культурну ідентичність громади. Особливої популярності набули регіональні фестивалі колядок на Тернопіллі, де такі заходи, як «Нова радість стала», «Возвеселімся всі разом нині» та численні парафіяльні конкурси, стали невід'ємною частиною культури.

Фестиваль «Возвеселімся всі разом нині» заснований у 2016 році з ініціативи духовенства, органів місцевого самоврядування та культурно-освітніх установ Тернополя. Основною метою заходу було об'єднання парафіяльних колективів, освітніх закладів та творчих ансамблів довкола прославлення Різдва Христового через давні й сучасні колядки.

Програму фестивалю складають колективні та сольні виступи хорів, вокальних ансамблів, дитячих і молодіжних колективів з Тернополя й області. Звучать: традиційні українські колядки, щедрівки, обрядові пісні зимового циклу; духовні твори сучасних композиторів на різдвяну тематику; авторські колядки та пісні, створені на основі біблійних сюжетів.

Характерною рисою фестивалю є гармонійне поєднання фольклорної автентики з академічною музичною традицією, що дозволяє розширити цільову аудиторію заходу – від дітей до старшого покоління, від мирян до фахових музикантів. Також фестиваль інтегрує етнічні меншини – лунають колядки польською, англійською, німецькою мовами, що розширює міжкультурну комунікацію.

Фестиваль «Нова радість стала» є одним із найяскравіших прикладів збереження та популяризації українських різдвяних традицій на Тернопільщині. Заснований у 1990 році як обласний огляд-конкурс зимового календарно-обрядового фольклору, він швидко перетворився на масштабне культурне дійство, що об'єднує аматорські колективи з усієї області.

Протягом багатьох років фестиваль відбувався на різних локаціях, зокрема в палаці культури «Березіль» ім. Л. Курбаса, а також у районних будинках культури Гусятин, Зборова, Микулинців та Вишнівця. З 1995 року основним

місцем проведення свята став Театральний майдан у Тернополі, де колективи представляли колядки, щедрівки, вертепи, Маланку та інші обрядові дійства.

Навіть у складні часи, зокрема під час повномасштабного вторгнення, фестиваль продовжує своє існування. У 2025 році захід відбувся в приміщенні ТРЦ «Подільня» в Тернополі, зібравши 18 творчих колективів та понад 300 учасників. Фестиваль мав також благодійну мету – зібрані кошти були передані на підтримку бригади «Азов».

Фестивалі-конкурси духовної пісні на Тернопіллі посідають важливе місце в сучасному культурному просторі регіону, адже не лише сприяють збереженню та популяризації духовно-музичної спадщини, а й виконують потужну виховну та просвітницьку функцію. Вони об'єднують різні покоління навколо християнських цінностей, сприяють міжконфесійному діалогу та формують національно-культурну ідентичність.

Завдяки активній участі церковних громад, освітніх закладів, аматорських і професійних колективів, фестивалі духовної пісні перетворюються на дієві майданчики збереження нематеріальної культурної спадщини. Участь молоді у таких заходах стимулює розвиток інтересу до духовної музики, народної обрядовості, підвищує рівень культурної свідомості та громадянської відповідальності.

Отже, фестивально-конкурсна діяльність на Тернопіллі є не лише мистецьким, але й духовним феноменом, що сприяє консолідації суспільства, утвердженню моральних ідеалів та зміцненню культурної пам'яті українського народу. Перспективним є подальше вивчення впливу таких заходів на регіональний культурний розвиток, а також розширення їхнього формату у контексті сучасних викликів і потреб громади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко О. Роль церковних братств у розвитку духовної культури України. Наукові записки з української історії. 2005. № 17. С. 65–70.
2. Довгань А. Відродження духовної музичної культури в Україні після 1991 року. Проблеми музичної науки. 2016. № 2. С. 78–83.
3. Содомора М. Духовні фестивалі як елемент національно-культурного відродження. Наукові записки Інституту мистецтвознавства. 2022. № 14. С. 72–78.
4. У Тернополі на фестивалі-конкурсі духовної пісні «Я там, де є благословення» виступили близько 600 учасників *Teren.in.ua*. 2023. 19 грудня. URL: https://teren.in.ua/news/u-ternopoli-na-festyvali-konkursi-duhovnoyi-pisni-ya-tam-de-ye-blagoslovennya-vystupyly-blyzko-600-uchasnykiv-foto_78789.html
5. «Ave Maria» у Кременці. *Poglyad.te.ua*. 2017. 12 грудня. URL: <https://poglyad.te.ua/podii/ave-maria-u-krementsi.html>